

3. Bossy S. Academic Pressure and Impact on Japanese Students / S. Bossy // McGill Journal of Education, 35(1). – 2000. – pp. 71-89.
4. Hayakawa M. Japanese creativity and the present educational reform. Asia Program Special Report / M. Hayakawa. – The Creativity Problem and the Future of the Japanese Workforce. – Woodrow Wilson International Center for Scholars. – 2004. – 120 p.
5. Nemoto Y. Japanese education system / Y. Nemoto. – Parkland: Universal Publishers, 1999. – 254 p.
6. Pate A. Japanese Dolls: The Fascinating World of Ningyo / A. Pate. – Boston: Tuttle Publishing. – 2008. – 252 p.
7. Rohlen T. Japan's High Schools / T. Rohlen. – London: University of California Press Ltd. – 1983. – 360 p.
8. Sasaki M. View of Today's Japan / M. Sasaki. – ALC Press: Japanese Textbook Series. – 1995. – 418 p.

Билык О.М.

ТРАДИЦИОННЫЕ ФОРМЫ ЭСТЕТИЧНОГО ВОСПИТАНИЯ В НАЧАЛЬНОЙ ШКОЛЕ ЯПОНИИ

Статья описывает разновидности форм эстетического воспитания в современной системе образования Японии, особенности их использования на практике и причины приоритетности в применении. В статье также освещены особенности традиционного для Японии распределения ролей между учителем и учениками в классе.

Ключевые слова: формы эстетического воспитания, начальное образование Японии, коллективные и групповые формы эстетического воспитания.

Bilyk O.M.

TRADITIONAL FORMS OF AESTHETIC EDUCATION IN THE PRIMARY SCHOOL OF JAPAN

The paper describes forms of aesthetic education in the modern education system of Japan, characteristics of practical use and reasons of priority in the application. The paper also highlights the features of the traditional Japanese distribution of roles between teacher and students in the classroom.

Key words: forms of aesthetic education, primary education in Japan, collective and group forms of aesthetic education.

УДК 373.5.091.33 – 027.22:796

Гончаренко О.С.*

ОРГАНІЗАЦІЙНІ ФОРМИ І МЕТОДИ ПОЗАКЛАСНОЇ РОБОТИ З ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ В НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ В УМОВАХ РЕАЛІЗАЦІЇ КОМПЕТЕНТНІСНОГО ПІДХОДУ

У статті наведено основні форми і методи позакласної роботи з фізичної культури в навчальних закладах в умовах реалізації компетентнісного підходу.

Ключові слова: позакласна спортивна робота, компетентнісний підхід, навчально-виховний процес.

Аналіз сучасного стану позакласної роботи з фізичної культури в Україні приводить до висновку, що рівень якості освітніх послуг, які надаються загальноосвітніми навчальними закладами, і їх відповідності сучасним потребам дітей не можна назвати задовільним. Особливо турбують проблеми впливу освітнього середовища на формування компетентностей особистості. Однією з причин недостатньої результативності позакласної роботи з фізичної культури є передусім відсутність системності в цій роботі (значною мірою), що зумовлено

* © Гончаренко О.С.*

складністю і труднощами перехідного періоду, який переживається українським суспільством.

Розрізненість педагогічних зусиль, певна, часто доволі істотна невідповідність змісту освіти основним сучасним вимогам до навчальних закладів, змісту, форм і методів організації навчально-виховного процесу, недостатнє врахування вікових особливостей дітей і їх можливостей призводять до того, що зусилля педагогів, батьків виявляються малоефективними. Отже, необхідно з урахуванням нових реалій удосконалювати вже існуючі складові системи, причому не тільки і не стільки за рахунок зміцнення матеріально-технічної бази та зростання масовості охоплення освітніми послугами, але й за рахунок якісної модернізації самого процесу позакласної спортивної роботи, його змісту та організації. Тому важливим і необхідним завданням постає розробка і впровадження у позакласну спортивну роботу нових підходів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання цієї проблеми і на які спирається автор, виділення частин загальної проблеми, яким присвячується означена стаття, засвідчує, що під поняттям «підхід» мається на увазі певна ідея, концепція, принцип. При цьому підхід центрується на основних для нього одній або двох-трьох категоріях і визначається певною позицією, точкою зору, що обумовлює дослідження, проектування, організацію того чи іншого явища, процесу, зокрема позашкільної освіти [2]. Так, наприклад, для системного підходу такою його категорією є «система», для проблемного підходу – «проблема», для особистісно-орієнтованого підходу – «особистість» тощо. Для компетентнісного підходу такою категорією, зрозуміло, є «компетентність».

Отже, аналізуючи різноманітні підходи, у процесі дослідження ми встановили, що орієнтація освіти на новий результат, який вимагає нових підходів до забезпечення якості позакласної спортивної роботи, критеріїв її оцінки та організації навчально-виховного процесу й управління ним, знаходить найбільш адекватне відображення в змісті компетентнісного підходу. Теорія такого підходу в освіті розроблялася і була представлена в працях зарубіжних учених Р. Бадера, Д. Мертенса, Б. Оскарсона, А. Шелтена та ін.

Світовий досвід і українські перспективи застосування компетентнісного підходу в сучасній освіті досліджували українські вчені Н. Бібік, Л. Ващенко, І. Єрмаков, О. Локшина, О. Овчарук, Л. Паращенко.

Актуальність застосування компетентнісного підходу в освіті визначається необхідністю формування компетентностей особистості, її сучасного світогляду, розвитку творчих здібностей, навичок самостійного наукового пізнання, самоосвіти і самореалізації. Також, як зазначають учені, впровадження компетентнісного підходу зумовлено загальноєвропейською і світовою тенденцією інтеграції та глобалізації; необхідністю гармонізації європейської системи освіти; зміною освітньої парадигми, що відбувається в останні десятиліття.

У процесі цього дослідження не ставилося за мету розробити загальну класифікацію форм і методів. Більш актуальним завданням постало визначення найбільш ефективних з них як складових методики позакласної спортивної роботи, що сприяють формуванню компетентностей особистості, формуванню позитивного ставлення до служби у Збройних Силах України.

Як відомо, позакласна спортивна робота, як будь-який навчально-виховний процес, вид діяльності, існує в певних організаційних формах. Вони визначаються місцем, умовами, змістом, характером, послідовністю діяльності педагогів та учнів, їх взаємовідносинами, способами керівництва.

Організаційні форми, як і всі інші складові процесу навчання, виховання,

розвитку та соціалізації, поступово змінюються: вони розвиваються під впливом потреб і вимог сучасного суспільства.

Кожна організаційна форма позакласної спортивної роботи становить собою реальну можливість для вирішення певних педагогічних завдань, наповнення її певним змістом, який змінюється залежно від мети освіти. Також ефективність позакласної спортивної роботи багато в чому залежить від вироблення та вмілого використання відповідних організаційних форм як елемента методичної системи її здійснення.

Відбір науково обґрунтованих, перевірених на практиці ефективних форм, розробка методики їх використання в навчальних закладах є одним із важливих завдань теорії та практики позакласної спортивної роботи в сучасних умовах.

За останні роки в Україні здійснено значну роботу щодо вдосконалення форм і методів роботи навчальних закладів та інших соціальних інституцій на основі наукових досліджень, передового досвіду.

Аналізуючи різні підходи до визначення сутності форм позакласної спортивної роботи, слід зазначити, що вони, по суті, організаційно забезпечують реалізацію мети, завдань та змісту виховання.

Організаційна форма позакласної спортивної роботи є способом взаємодії суб'єкта та об'єкта освіти, учасників навчально-виховного процесу, в межах якого відбувається реалізація змісту освіти за допомогою обраних форм, методів та засобів. Зокрема, як зазначає І. Підласий, форми організації (організаційні форми) навчання – це зовнішній вираз узгодженої діяльності педагога й учня, що здійснюється в певному порядку та режимі. Тобто форми забезпечують здійснення спільної діяльності педагогів та учнів і спрямовані на досягнення цілей навчання, виховання, розвитку і соціалізації.

Отже, форму позакласної спортивної роботи ми розглядаємо як систему організації діяльності педагогів і учнів, в якій практично реалізується мета, завдання і зміст освіти.

Серед основних засад застосування форм позакласної спортивної роботи можна виділити такі: взаємодія суб'єктів навчально-виховного процесу; врахування вікових особливостей дітей; прогнозування рівня їх компетентностей; створення умов для самоосвіти, розвитку творчого потенціалу; реалізація компетентнісного підходу; забезпечення оптимального темпу і ритму; чергування різних видів діяльності; співробітництво і співтворчість тощо.

Педагогічною наукою і практикою визначено цілий арсенал різноманітних організаційних форм, детальний опис яких представлено в педагогічній літературі [5]. Більшою чи меншою мірою все різноманіття цих форм використовується в позакласній спортивній роботі.

З огляду на значну різноманітність організаційних форм позакласної спортивної роботи одним із найменш розроблених питань постає їх класифікація. Слід відзначити, що зробити це за якоюсь однією ознакою складно і навряд чи можливо й доцільно з погляду практичності, а тому в основу їх розмежування ми пропонуємо покласти низку класифікаційних ознак, а саме:

- напрямок позакласної спортивної роботи;
- кількісний склад учасників (індивідуальні, групові, масові);
- суб'єкт організації (педагоги, учні, співпраця педагогів і учнів);
- ступінь активності (активні, інтерактивні, пасивні);
- час (короткотривалі, довготривалі, традиційні);
- загальні дидактичні принципи (вступні, вивчення та відпрацювання основного програмного матеріалу, підсумкові);

– форма прояву (усні, письмові) тощо.

У процесі дослідження встановлено, що ці класифікації взаємопов'язані, і залежно від підходу одна і та ж форма може бути віднесена до різних груп.

Аналіз специфічних ознак форм позакласної спортивної роботи показує, що до них належать: структурованість, інтеграційність і функціональність. Так, структурованість як ознака організаційної форми позакласної спортивної роботи характеризує її внутрішню будову, зв'язок між елементами. Також вона надає можливість кожну організаційну форму позакласної спортивної роботи схарактеризувати за ознаками, а саме: назва; тривалість проведення; кількість учасників; організатор діяльності; характер впливу педагога; результат сумісної діяльності тощо.

Наступною ознакою є інтеграційність, що вказує на можливість поєднання різних форм, а третьою – функціональність, що як ознака вказує на існування певних функцій організаційних форм позакласної спортивної роботи.

Основними функціями форм позакласної спортивної роботи в умовах реалізації компетентнісного підходу є організаційна, регуляційна й інформативна. Так, організаційна полягає в тому, що будь-яка форма позакласної спортивної роботи передбачає розв'язання організаторського завдання, оскільки організація справи відображає певну логіку дій, взаємодію учасників.

Друга функція – регуляційна – дозволяє регулювати відносини всіх учасників навчально-виховного процесу. Це зумовлено тим, що різні форми по-різному впливають на учнів, а тому через форми наперед передбачається необхідність взаємодії, отримання нових знань, умінь, навичок, досвіду, культури, відбувається формування компетентностей, норм соціальних відносин. При цьому третя функція – інформативна – передбачає можливість інформування й охоплення позакласною спортивною роботою значної кількості учнів на добровільній основі.

При визначенні структури та основних елементів системи організаційних форм позакласної роботи з фізичної культури в умовах реалізації компетентнісного підходу нами виділені групова та індивідуальна робота. Групова робота як форма організації позакласної спортивної роботи характеризується і зумовлюється проведенням роботи з групами учнів та формуванням їх компетентностей за безпосереднього керівництва педагога. Групова форма роботи є найбільш поширеною в позашкільній освіті. Перевага цієї форми визначається тим, що один педагог в один і той же час проводить заняття не з одним, а з кількома чи багатьма учнями. На цій основі ґрунтується гурткова й масова робота, що в подальшому поділяються на організацію і проведення гурткових занять та масових заходів.

Наступною формою позакласної спортивної роботи, що спрямована на роботу з кожним учнем окремо, є індивідуальна робота. Аналіз наукових і методичних праць [1], практичного досвіду індивідуальної роботи засвідчує, що важливе значення її як форми полягає в тому, що з учнем безпосередньо проводиться цілеспрямована робота, приділяється значна увага особистості, є можливість для більш глибокого, ніж у групі, вивчення матеріалу, з'ясування конкретних питань, урахування особливостей, здібностей, обдарувань учнів, формування їх компетентностей. Ця організаційна форма діє як самостійно, так і в поєднанні з іншими формами.

Індивідуальна робота іноді стає початковою ланкою в організації гурткових занять у позакласній спортивній роботі.

Аналіз практики переконливо підтвердив, що особливо важливою формою реалізації методики позакласної спортивної роботи на основі компетентнісного підходу є змагання учнів. Основною метою змагань є представлення пізнавальних,

творчих, спортивних, туристичних, технічних та інших досягнень, визначення найсильніших учнів і команд. Змагання викликають живий інтерес в учнів, сприяють піднесенню загального тону життя колективу, а через те їх доцільно практикувати в різних напрямках. У змаганнях здебільшого мають виступати кілька колективів, команд, що борються за досягнення вищих результатів з певного виду діяльності. При цьому можуть бути й індивідуальні змагання та конкурси між учнями. Серед них варто проводити змагання юних авіамоделістів, судномоделістів, ракетомоделістів, автомоделістів, юних конструкторів, юних туристів, із спортивного орієнтування, скелелазіння, спелеології.

Підсумовуючи вищевикладене зазначимо, що у процесі розробки основних елементів системи організаційних форм позакласної спортивної роботи в умовах реалізації компетентнісного підходу нами виділено групову та індивідуальну роботи.

Індивідуальна робота іноді стає початковою ланкою в організації гурткових занять у позакласній роботі.

Підтверджено, що особливо важливою формою реалізації методики позакласної спортивної роботи на основі компетентнісного підходу є змагання учнів.

Важливими формами в реалізації методики позакласної спортивної роботи на основі компетентнісного підходу є походи, експедиції. Слід відзначити, що ці форми мають спільну рису: учні виходять за межі навчального закладу. Найчастіше ці форми застосовуються в туристсько-краєзнавчому та еколого-натуралістичному напрямках позакласної спортивної роботи. Так, широкою є практика зокрема туристичних походів, що пов'язано з подорожжю, переборенням певних труднощів. Водночас особливою формою масової роботи в навчальних закладах є експедиції, які передбачають направлення учнів для проведення досліджень, вивчення історії та культури певної місцевості, її природних багатств тощо. Більш детальний аналіз ефективності вищеназаних форм може бути здійснений у подальших дослідженнях.

Література:

1. Орієнтовний зміст виховання в національній школі: [метод. рекомендації] / [Белкіна Н.І., Борисюк С.О., Дубровська Л.О., Заніна О.М., Кириленко С.В.] / Є.І. Коваленко (ред.). – К., 1996. – 136 с.
2. Борисов В.В. Теоретико-методологічні засади формування національної самосвідомості учнівської та студентської молоді : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня док. пед. наук : спец. 13.00.07 «Теорія методика виховання» / Борисов Вячеслав Вікторович; Терноп. нац. пед. ун-т ім. В. Гнатюка. – Тернопіль, 2006. – 40 с.
3. Бех І.Д. Особистісно орієнтовний підхід у вихованні // Професійна освіта: педагогіка і психологія: [українсько-польський щорічник]; за ред. Т. Леврвицького, І. Зязюна, І. Вільш, Н. Ничкало. – Ченстохова – Київ, 2000. – С. 331-350.
4. Регіональна програма патріотичного виховання учнівської молоді, розвитку духовності, утвердження принципів загальнолюдської моралі та формування здорового способу життя / Волинська обласна держ. адміністрація. Управління освіти; Н.Н. Ариванюк (авт. і упоряд.). – Луцьк, 2000. – 39 с.
5. Сухомлинський В.О. Вибрані твори: [у 5 т.] / В.О. Сухомлинський. – К., 1976. – Т. 1. – С. 559-570.
6. Федоренко Д. Мудрість козацької педагогіки: Учителеві сучас. шк. Про козацьку педагогіку, її всеохоплюючий, комплексний характер і виховні функції / Д. Федоренко // Освіта. – 10 лист (№ 53). – С. 4-5.

Гончаренко О.С.

ОРГАНИЗАЦИОННЫЕ ФОРМЫ И МЕТОДЫ ВНЕКЛАССНОЙ РАБОТЫ ПО ФИЗИЧЕСКОЙ КУЛЬТУРЕ В УЧЕБНЫХ ЗАВЕДЕНИЯХ В УСЛОВИЯХ КОМПЕТЕНТНОСТНОГО ПОДХОДА

В статье приведены основные формы и методы внеклассной работы по физической культуре в учебных заведениях в условиях компетентностного подхода.

Ключевые слова: внеклассная спортивная работа, компетентностный подход, учебно-воспитательный процесс.

Goncharenko O.S.

ORGANISATION FORMS AND METHODS OF EXTRACURRICULAR ACTIVITIES IN PHYSICAL EDUCATION IN EDUCATIONAL ESTABLISHMENTS UNDER THE CONDITIONS OF THE COMPETENCE APPROACH

In the article there are presented the basic forms and methods of extracurricular activities in physical education in educational establishments under the conditions of the competence approach.

Key words: extracurricular sport activities, competence approach, educational-teaching process.

УДК 37.013.42:378

Забабуріна Н.В.*

ЗМІСТ, СТРУКТУРА ТА ОРГАНІЗАЦІЯ ВИХОВАННЯ СТУДЕНТІВ КОЛЕДЖУ

У статті розкрито сутність педагогічної категорії «виховання студентів коледжу» через поняття «виховна система», «виховний процес» та «виховна робота». Описано параметри, які застосовуються для характеристики результативності виховання студентів ВНЗ I-II рівнів акредитації.

Ключові слова: виховання студентів, виховна система, виховний процес.

Історичний досвід людства переконує, що добробут, життєздатність і безпека будь-якої країни, її місце і роль у світовому співтоваристві залежать, крім економіко-правових показників, від рівня освіченості громадян. Тому виховання, як основа розвитку особистості, суспільства і нації, за останні роки поступово стало визначальним чинником політичного, соціально-економічного та культурно-наукового майбуття України, стратегічним ресурсом підготовки компетентних фахівців – творчих особистостей, здатних не лише до виконання професійних завдань, збереження соціально-культурних цінностей та економіко-технологічних здобутків держави, а й до їх подальшого розвитку. Саме через це нагальною на сьогодні є проблема розробки нових підходів до визначення змісту та організації виховання, зокрема у вищих навчальних закладах I-II рівнів акредитації.

Мета цієї статті – розкрити зміст виховання студентів політехнічного коледжу, показати взаємозв'язок понять «виховна система», «виховний процес» та «виховна робота».

Проблеми виховання, його різні аспекти, компоненти та напрямки досліджуються сучасною педагогікою та психологією: загальні питання теорії і практики виховної роботи (А. Алексюк, І. Бех, А. Капська, А. Макаренко, А. Сластьонін, В. Сухомлинський, О. Сухомлинська та ін.); проблема організації виховної роботи зі студентами різних типів навчальних закладів (С. Вітвицька, В. Галузинський, С. Карпенчук, Л. Марцева, Н. Нічкало та ін.); педагогічні умови організації позааудиторної виховної роботи у вищих закладах освіти (О. Винославська, В. Мосолов, С. Смирнов та ін.). Аналіз наукових доробок зазначених та інших авторів надає підстави для висновку про те, що

* © Забабуріна Н.В.